

Stichting Duurteelt

Eindrapportage Benchmark-tool

Stichting Duurteelt

Den Haag, april 2004



AKK projectnummer en naam	: ACD-02.008 – Benchmarktool voor Duurzaam ondernemen
Titel rapport	: Eindrapportage Benchmarktool Stichting Duurteelt
Naam auteur (s)	: Mevr. A.J.H. de Heer
Codes Ketenkennisgebied(en)	: 2.1 en 3.2
ISBN-nummer (indien mogelijk)	: n.v.t.
Aantal pagina's:	: 25
Contactpersoon voor opvragen rapport	: Dhr. E. Klinkenberg (070-3207700)
Datum uitgave	: April 2004
Openbaar / Niet Openbaar	: openbaar
Datum vrijgave	: n.v.t.

Samenvatting:

In het project "Benchmark-tool voor Duurzaam ondernemen" is door ketenpartners en kennisinstellingen samen een instrument ontwikkeld die de agrarische ondernemer in staat stelt zijn bedrijf op een aantal duurzaamheidsaspecten te vergelijken met collega-ondernemers. De Benchmark is één van de instrumenten die via de website www.agriwijzer.nl, een initiatief van Stichting Duurteelt, toegankelijk is gemaakt.

Inhoudsopgave

<u>1. Doelstelling</u>	3
<u>2. Projectresultaten en activiteiten</u>	4
<u>3. Learned lessons</u>	8
<u>4. Stichting Duurteelt</u>	16
<u>5. Overzicht activiteiten 2002 / 2003</u>	18
<u>6. Voorbereiding 2004 / 2005</u>	20
<u>Bijlage 1. Algemeen</u>	23
<u>Bijlage 2. Projectpublicaties</u>	24
<u>Bijlage 3. Participanten</u>	25

1. Doelstelling

Agrarische ondernemer

Het doel van de te ontwikkelen Benchmarktool is de milieuvriendelijkheid van de productie op de agrarische bedrijven te verhogen door het inzicht van ondernemer in de eigen prestatie te vergroten. De Benchmarktool geeft de agrarische ondernemer inzicht in de duurzaamheidprestatie van zijn onderneming ten opzichte van collega-ondernemers.

Daarnaast geeft de tool de ondernemer inzicht in de 'zwakke plekken', ofwel constatering ten aanzien van de duurzame productie binnen zijn bedrijf. Ook worden verbeterpunten aangegeven. Zowel de constatering als de verbeterpunten worden op geaggregeerd niveau toegankelijk gemaakt.

Concurrentiepositie

Door het vergaren en bundelen van kennis over duurzaam produceren ontstaat een goed inzicht in de status. Exact is bekend in welke mate middelen en instrumenten zijn toegepast. Deze transparantie geeft duidelijkheid over de kwaliteiten van de producten, hetgeen anno 2004 ook een sterke concurrentiepositie creëert en de marktkansen verruimt. De noodzaak tot transparantie wordt geïllustreerd door de voorbeelden in de media (problemen met aardbeien, kippenvoer etc).

Samenwerking

Door een goede structuur (technologisch platform) te initiëren kan er een hechte samenwerking tussen alle ketenschakels gerealiseerd worden. Immers het centrale adres www.agriwijzer.nl vormt het 'ontmoetingspunt' om virtueel kennis en ervaring over duurzaam ondernemen uit te wisselen.

Realiseren gedragsverandering

Door alle schakels in de keten inzicht in de juiste kennis te geven (wat mag en wat moet) kan gedragsverandering gerealiseerd worden. Het juiste gedrag levert de gewenste kwaliteit, professionaliteit en verbetering van de concurrentiepositie op.

R&D

Door kennis te creëren, te delen en uit te wisselen, kunnen verbeterde producten ontwikkeld worden. Immers, zowel afnemer, agrarische ondernemer als toeleverancier worden op ideeën gebracht, kunnen eenvoudig met elkaar in contact gebracht worden en raken zo direct betrokken bij elkaars R&D-ontwikkelingen

Ontwikkeling van (markt)kennis

Doordat alle partijen (markt)kennis over duurzame landbouw centraal toegankelijk maken ontstaat een goed inzicht in en over alle schakels in de ketens. Deze kennis wordt voor iedereen (gratis) via Agriwijzer.nl toegankelijk gemaakt.

2. Projectresultaten en activiteiten

De hieronder beschreven projectresultaten en activiteiten hebben betrekking op de oplevering van de Benchmarktool.

2.1 Projectresultaten Agriwijzer

- Gecontracteerde en gemotiveerde (financiële) partners;
- Gecontracteerde projectteams, met juiste kennis en ervaring;
- Inzicht- en overzicht van alle relevante bron- en referentiebestanden;
- Gecontracteerde selectie van op Agriwijzer.nl te publiceren bron- en referentiebestanden;
- Gemotiveerde en representatieve pilotgroepen (leveranciers gewasbeschermingsmiddelen, akkerbouwers en aardappel-, suikerbieten-, uien- en graanverwerkende industrie);
- Gedetailleerd concept;
- Gedetailleerde templates;
- Uitgewerkte ondersteunende instrumenten (metadata etc);
- Technische briefings;
- Functioneel ontwerp;
- Opgeleverde en geaccepteerde functionaliteit;
- Compleet ingevoerde content

2.2 Activiteiten

Het gehele project is uitgevoerd in een aantal stappen. Voor elke stap zijn go/no-go criteria opgesteld.

Stap 1: Voortraject

Tijdens deze stap worden voor het deelproject Benchmark de opzet en het definitieve projectplan uitgewerkt en de betrokken partijen benaderd en gecontracteerd.

Onderwerp	Go/no-go
Projectplannen	Akkoord projectplan door Dagelijks Bestuur Stichting en financier
Vaststellen budgetten	Akkoord begroting door Dagelijks Bestuur en financier
Uitwerken contracten projectteams	Akkoord begroting door Dagelijks Bestuur en financier
Planning per deelprojecten	Akkoord begroting door Dagelijks Bestuur en financier
Definitief toekennen taken projectteams	
Vaststellen planning/werkschema	Draagvlak met andere teams

Stap 2: Conceptdetailering

Deze stap staat voor de inventarisatie van kenniscomponenten en het uit ontwikkelen van het concept van het aanbod. Eveneens wordt het concept getoetst aan de klankbordgroep.

Het gaat hier om het inventariseren van de kansen en knelpunten ten aanzien van de te ontwikkelen methodiek, die nader in kaart wordt gebracht en geanalyseerd. Het betreft hierbij onder meer de inventarisatie en analyse van

- relevante bronhouders per thema
- bruikbare analysemethodieken voor verschillende thema's
- mogelijke juridische en financiële randvoorwaarden

Onderwerp	Verantwoording	Go/no-go
Inventarisatierondes	CML	Goedkeuring toepassing bronhouders
Detaileren concept (structuur, inhoud, systematiek, selectiecriteria)	CML	
Formuleren vragen- en antwoordset	CML en CLM	Samenhang Kenniscentrum en Adviestool
Vaststellen vereiste data-input	CML	
Opstellen resultaatsets	CML	
Vaststellen rekenmethodiek	CML	
Formuleren mogelijke aandachtspunten (constatering) behorende bij de antwoordprofielen	CML/CLM	
Verbeterpunten	CLM	
Toetsen	Data Direction	Concept moet betekenisvol zijn voor agrarische sector (voldoen aan praktijk)
Eventueel bijstellen concept	CML/CLM	Draagvlak binnen team, inclusief klankbordgroep. Goedkeuring door Dagelijks Bestuur

Stap 3: Inrichten toekomstige organisatie

Deze stap worden alle noodzakelijke organisatorische documenten opgeleverd m.b.t. organisatiestructuur (mid- en backoffice) en afspraken t.a.v. planning, procedures en verantwoordelijkheden.

Onderwerp	Uitvoering door	Go/no-go
Uitwerken organisatorische notities - contentmanagement documenten - organisatiestructuur	Data Direction	Akkoord door Dagelijks Bestuur Uitvoerbaar door alle betrokkenen

Stap 4: Detailuitwerking

In deze stap worden de briefings gedetailleerd uitgewerkt tot een functioneel ontwerp, zodat alle uitvoerende organisaties precies weten wat er verwacht wordt. Het gaat o.a. om de ontwikkeling en bouw van de Benchmark binnen Agriwijzer.nl.

Onderwerp	Uitvoering door	Go/no-go
Opstellen & uitwerken van alle noodzakelijke technische en vormgevingstechnische functionele ontwerpen.	Data Direction en samenspraak met Vertis	Akkoord uitgangspunten door Dagelijks Bestuur

Stap 5: Ontwikkelen/bouw:

Tijdens deze stap wordt Benchmark ontwikkeld, gebouwd en geïnstalleerd voor de testomgeving.

Onderwerp	Uitvoering door	Go/no-go
Ontwikkelen vormgeving	Designbureau	Look and feel volgens briefings
Ontwikkelen systeemconcept, testen en opleveren agriwijzer.nl (alle onderdelen)	Vertis	Functioneren volgens specificaties

Stap 6: Verzamelen inhoud

Tijdens deze stap wordt alle noodzakelijke content voor de Benchmark verzameld, bewerkt en verwerkt, zodat de pilot goed opgestart kan worden.

Onderwerp	Uitvoering door	Go/no-go
Verzamelen content Content invoegen	CML en CLM	Content moet betekenisvol zijn voor agrarische sector.
Instrueren (o.a. beheerorganisatie)	Data Direction	Goed verlopend proces

Stap 7: Implementatie

Deze stap behelst een pilotperiode. Nadat deze succesvol is afgesloten wordt de Benchmark binnen Agriwijzer.nl geïntroduceerd, waarbij uiteraard het geheel moet voldoen aan de wensen en eisen van de pilotgroep en aan de gestelde criteria.

Onderwerp	Uitvoering door	Go/no-go
Pilot Eventueel bijstellen	Data Direction CML en CLM	Akkoord Dagelijks Bestuur Acceptatie door pilotgroep
Introduceren	Alle betrokkenen	

Stap 8: Opschaling

Deze een na laatste stap behelst de opschaling naar de andere thema's.

Nadat in de vorige fase het thema Gewasbescherming is geïmplementeerd wordt het thema Biodiversiteit opgestart, en vervolgens het thema Bemesting

Onderwerp	Uitvoering door	Go/no-go
Toetsing thema Eventueel bijstellen projectplannen	Alle betrokkenen, op eigen deelterrein Alle betrokkenen, op eigen deelterrein	Succesvolle implementatie thema Gewasbescherming Draagvlak binnen team, inclusief klankbordgroep
Opschaling naar volgende thema	Alle betrokkenen, op eigen deelterrein	Akkoord Dagelijks Bestuur

Stap 9: Exploitatie:

Deze laatste stap behelst de exploitatiefase. Na twee jaar zal het project levensvatbaar moeten zijn en/of ingeschoven binnen een bestaande structuur.

Onderwerp	Uitvoering door	Go/no-go
Hoog gebruik Kostendekkend	Data Direction / ziezo.biz Data Direction	Succesvolle exploitatie

3. Learned lessons

Stichting Duurteelt, initiatiefnemer van o.a. de akkerbouwsite Agriwijzer.nl, heeft het plan opgevat onder de regie van betreffende sectoren de inhoud van de site ook toepasbaar te maken voor boeren en/of tuinders buiten de sector akkerbouw. Het gaat hier om de sectoren melkveehouderij, tuinbouw, intensieve veehouderij ed.

Om de opgedane ervaring te kunnen hergebruiken en om te voorkomen dat dezelfde fouten opnieuw worden gemaakt zijn hieronder de belangrijkste learned lessons opgesteld.

3.2 Uitgangspunt

Het uitgangspunt is dat er voor verschillende sectoren specifieke sites ontwikkeld gaan worden. De structuur, tools (zoals de benchmarktool) en gehanteerde kwaliteitscriteria die binnen de akkerbouwsite (Agriwijzer) worden gehanteerd, dienen gehandhaafd te blijven. Dit vooral met het oog op de gemengde bedrijven die immers kennis opdoen en ervaring uitwisselen over de gehele bedrijfsvoering en niet voor een specifiek product c.q. segment.

3.3 Aansturing

Het project akkerbouw werd aangestuurd door het bestuur. De akkerbouwsite is direct na oprichting van Stichting Duurteelt gestart. Hierdoor was het bestuur nog niet compleet ingevuld, waardoor de voorzitter en de penningmeester bijna automatisch verantwoordelijk werden voor de akkerbouwsite, maar ook voor het inrichten van het bestuur. Evenals het inrichten van de totale organisatie en het uitwerken van de businesscase. Ook wanneer er extra ondersteuning nodig was bij presentaties of losweken van informatie&kennis van kennisinstellingen is er een beroep gedaan op deze twee bestuursleden.

Ondernomen actie:

Hieruit is geconcludeerd dat er binnen het bestuur portefeuillehouders aangesteld moeten worden, die verantwoordelijk zijn voor een onderdeel van de werkzaamheden van de stichting. Zo zijn de verschillende "sectorsites" toegekend aan verschillende bestuursleden.

3.4 Betrokkenheid sector

Een grote betrokkenheid van de partijen in de sector is van groot belang. Belangrijkste redenen:

- Draagvlak door alle ketenschakels binnen betreffende sector;
- Kennis over problemen, ontwikkelingen en projecten (in relatie met duurzaamheid) in de betreffende sector;
- Toegang tot de juiste expertise;
- Gemakkelijk samenstelling klankbordgroep van agrarische ondernemers.

In een zeer vroeg stadium is er (voor opstarten project en voor inrichten organisatie) met verschillende partijen binnen de akkerbouw gesproken. De resultaten van al deze gesprekken waren niet negatief en niet positief. De houding was over het algemeen afwachtend en er was geen groot vertrouwen in de slagingskans. Over het algemeen was de reactie dat het financieel niet rond te krijgen was, dat internet niet gebruikt wordt door agrarische ondernemers en kennisleveranciers niet zouden meewerken. Een aantal partijen was daarbij ook nog van mening dat het een “milieuclub” zou worden.

Een grote uitzondering moet gemaakt worden voor IRS en de bedrijven in de suikerindustrie. Zij hebben direct alle noodzakelijke ondersteuning en vooral expertise ter beschikking gesteld. Zonder deze steun was Agriwijzer.nl niet van de grond gekomen.

Nu de akkerbouwsite, ondanks alle tegenvallers, langzaam tot wasdom komt, wint het initiatief ook aan vertrouwen in de akkerbouwsector.

Ondernomen actie

De portefeuillehouder binnen het bestuur van Stichting Duurteelt zoekt aansluiting binnen de betreffende sector. Elke sectorsite zal ontwikkeld worden onder regie van bedrijven en het productschap uit de betreffende sector (Stuurgroep). Hierdoor is de noodzakelijke expertise en draagvlak gewaarborgd en wordt de sectorsite “eigendom” van de betreffende sector.

3.5 Project management

In het project voor de akkerbouwsite werd de ontwikkeling van elk onderdeel binnen de site aangestuurd door een specifieke projectleider. Een projectleider beschikte over de mogelijkheden het betreffende onderdeel naar eigen inzichten te ontwikkelen. Als de onderdelen stand alone zouden functioneren zou dat geen problemen hebben opgeleverd. Echter een gebruiker van de site kan via het ene onderdeel naar het andere gaan, waarbij het betreffende onderwerp steeds hetzelfde blijft. De vakterminologie hiervoor is “gerelateerde items”. Deze koppeling van inhoud gebeurt m.b.v. trefwoorden. De onderwerpsdefinitie van alle onderdelen dient dus identiek te zijn. Het overleg daarover heeft veel extra energie en tijd geveerd.

Ondernomen actie:

Projectmanagement is nu verantwoordelijk voor alle onderdelen van de site. Het gaat hier om de gangbare taken als bewaking voortgang, budgetten, tijdsbesteding, rapportage aan stuurgroep en bestuur en faciliteren van alle activiteiten.

Daarnaast wordt er geen inhoud ontwikkeld voordat de onderwerpen en aandachtspunten over het aanbod goed zijn gedefinieerd (zie § 3.6).

3.6. Inhoudelijke ontwikkeling

De verschillende onderdelen binnen de site zijn ontwikkeld door consultants/wetenschappers van verschillende bedrijven en kennisinstellingen. De afstand tussen de dagelijkse praktijk en ervaring met het ontwikkelen van toepassingen voor internet was niet wijd verbreid aanwezig.

De grootste struikelblokken bleken de onbekendheid met het ontwikkelen van een site en de systematiek die daartoe nodig is (opstellen van een technisch en functioneel ontwerp, templates, styleguides en metadata).

Ondernomen actie

Door trekkers uit de sector (die gezamenlijk de “denktank” gaan vormen) wordt de inhoud van de site bepaald. Dit wel volgens het format van de akkerbouwsite. Per sector moet uitgedacht worden:

- Onderwerpen (zoals in akkerbouw “gewasbescherming”);
- De aandachtspunten die binnen het specifieke onderwerp behandeld dienen te worden (zoals bij gewasbescherming “preventie”);
- Basisgegevens van een bedrijf binnen de sector (om selectiecriteria te kunnen bepalen van attenderingsservice en toetsingscriteria van verschillende onderdelen binnen de site);
- Indicatoren waarop een agrarische ondernemer zijn bedrijf wil vergelijken met die van zijn collega's.

Specialisten op het terrein van ontsluiting van informatie via internet verwerken de input en koppelen dat terug aan de “denktank” van de betreffende sector. Als deze akkoord zijn met de opzet wordt het getoetst aan de pilotgroep. Pas na akkoord door de pilotgroep wordt overgegaan tot daadwerkelijke inhoudelijke ontwikkeling voor de verschillende onderdelen.

De “denktank” gaat na oplevering van de sectorsite fungeren als Klankbordgroep (§ 3.9).

3.7 Pilotgroep

De sectorsites zijn van en ontwikkelt door ondernemers. Het is dus belangrijk over een goede pilotgroep te beschikken. Voor de ontwikkeling van de akkerbouwsite is een pilotgroep samengesteld van 30 agrarische ondernemers.

De pilotgroep is een afspiegeling van de sector (van innovatief tot conservatief, met als aanvulling wel pc/geen internetgebruiker tot intensieve internetgebruiker).

De agrarische ondernemers zijn direct bij de aanvang van de site betrokken geweest bij de ontwikkeling. Gestart is met een kick-off meeting waarbij elk teamlid (dus ook pilotgroep) aanwezig was. Er is tijdens die sessie veel aandacht aan de pilotgroep besteed en wat er precies van de ondernemers verwacht werd.

De pilotgroep is zeer regelmatig gevraagd (per e-mail) vragen te beantwoorden en ontwerpen te beoordelen. Om de band hecht te houden zijn de ondernemers verschillende malen uitgenodigd voor

een bijeenkomst, die altijd werd afgesloten met een diner. Hierbij is uiteraard goed rekening gehouden met de seizoenen. De agrarische ondernemers werden op de hoogte gehouden met behulp van een digitale nieuwsbrief.

Ondernomen actie:

Geen. Het proces zou iets gestroomlijnder kunnen worden, waarbij er meer aandacht voor het vastleggen van de mening van de ondernemer besteed wordt (database). Zo zal er een "0" meting moeten plaatsvinden over de kennis van duurzame landbouwmethode en de verwachting van het aanbod na oplevering. Deze twee elementen zullen gedurende het proces een aantal malen gemeten moeten worden. Hierdoor ontstaat ook inzicht over het beïnvloedingsproces en hoe kennis wordt opgepikt en toegepast.

Permanente situatie

Per sector zullen ongeveer 2 leden benoemd moeten worden, in een redactieraad. Deze kunnen gerekruteerd worden uit de pilotgroep die actief is tijdens de ontwikkeling. De redactieraad wordt 2^e kwartaal 2004 ingericht, voorsnog bestaande uit akkerbouwers. Dit wordt later aangevuld met ondernemers uit andere sectoren.

Doelstelling functie

Het toetsen van het aanbod van de websites.

Taakgebieden

- Het gebruiken van de websites in de praktijk.
- Het beoordelen van toepasbaarheid in dagelijkse praktijk t.a.v de inhoud, de onderdelen (rubrieken en applicaties) en de gebruikersvriendelijkheid, evenals de onderlinge samenhang van de verschillende onderdelen.
- Het beoordelen van de reactiesnelheid en inhoudelijke kwaliteit van Experts (expert rubriek) en andere door persoonlijke interactie tot stand komende antwoorden.

3.8 Kennisinstellingen en informatieleveranciers

Het heeft heel veel tijd en energie gekost om e.a.a. in beweging te krijgen. Bij aanvang van het project is dit onderdeel te licht ingeschat. Onderstaande analyse geeft de belangrijkste problemen weer.

Onderwerp	Probleemstelling
Kennis vraag & aanbod:	Kennisproducten produceren "op gevoel".
Kennisaanbod:	Kennis is versnipperd, decentraal aanwezig (iedereen heeft een gedeelte).
Stijl van kennisaanbod:	Kennis is niet altijd doelgroepgericht. De stijl (woordkeuze, etc) beperkt zich veelal tot de eigen scope van de opsteller van de kenniscomponent (bijvoorbeeld wetenschappelijk).
Standaardisatie van kennis:	Kennis wordt niet gestandaardiseerd aangeboden (een format, een ontsluitingstechniek, zoals trefwoorden edg.).
Copyright van kennis:	Omdat het bij opdrachtverlening niet goed geregeld is, heeft elke kennisinstelling of informatieleverancier copyright over in opdracht ontwikkelde kenniscomponenten.
Technische standaardisatie:	1. Kennis is niet webenable

	<p>2. Kennis is niet m.b.v technische metadata in een database toegankelijk gemaakt.</p> <p>3. Er is geen open standaard in platforms (xml, rss, etc)</p>
Gratis aanbieden	<p>Aan de verkoop van kennis wordt door producten uiteraard inkomsten gegeneerd. Er is (nog) geen voldoende besef dat door aanwezigheid in een “etalage” zoals Agriwijzer.nl ook vraag kan ontstaan. Door een deel van de kennis gratis aan te bieden (triggeren¹) leren gebruikers er mee om te gaan en ontstaat er interesse/behoefte tot aankoop.</p>

Ondernomen actie:

Bij partijen is na gestructureerd overleg bereidheid ontstaan kennis en informatie te plaatsen op Agriwijzer.nl volgens de kwaliteitscriteria (vastgelegd in content plan). Belangrijkste argument is de bronvermelding (“etalagefunctie” voor de kennis- en informatieleverancier). Duidelijk werd dat de redactie van Agriwijzer.nl “de daad bij het woord” voegde en een strak bronvermeldingsbeleid voert. Dit laatste is in de agrarische sector geen gemeengoed.

Voorafgaande aan de start van het inrichting van het kenniscentrum voor de toekomstige sector, worden op basis van door de sector uitgedachte onderwerpen en aandachtspunten bronnen in kaart gebracht (matrix). Deze worden zeer gestructureerd benaderd door vooraf een briefing te sturen wat nu precies gewenst is. Pas nadat het totaalbeeld goed ingevuld is, wordt overgegaan tot lading van het kenniscentrum. Door niet te kiezen voor een ad-hoc beleid maar een gestructureerd beleid t.a.v. bron allocatie zijn de “lege plekken” in het begin stadium duidelijk. Hierdoor kan er ook binnen de andere onderdelen van de sectorsite rekening gehouden worden met de invulling van de onderwerpen.

Met WUR is uiteindelijk overeenstemming bereikt voor de levering van kennis en informatie (uit alle onderdelen en disciplines). Vanaf 1 april 2004 is er een pilot opgestart. Hierin worden werkwijze en ontsluitingmethode getoetst. Nadat e.e.a. bevredigend voor alle partijen is ingeregeld wordt de pilot-vorm omgezet naar een permanente vorm.

3.9 Klankbordgroep

Uit de denktank (§ 3.6) worden leden gevraagd voor de Klankbordgroep, waarbij uit elke sector 2 deelnemers vertegenwoordigd moeten zijn.

Doelstelling functie

Het volgen van de ontwikkelingen en trends. Het ontwikkelen van een visie t.a.v. de strategie van de websites van de sectorsites. Het bewaken van de vastgestelde strategie.

Het verder uitbouwen van de websites, in zowel inhoudelijk als technische zin.

¹ Alle uitgevers abonneren lezers, gedurende een periode, gratis op het (vak)blad. Waarna een groot percentage overgaat tot betalende abonnee.

Taakgebieden

- Het volgen en rapporteren van de ontwikkelingen, dit zowel op inhoudelijk als op technologisch gebied.
- Het leveren van een strategische bijdrage op basis van de ontwikkelingen in de (gebruikers)markt en de technologie.
- Het aandragen van ideeën, concepten, kennisgebieden en kennisbronnen die toegepast kunnen worden binnen de websites en praktisch toepasbaar zijn door de doelgroepen van deze sites'.

3.10 Technische stand van zaken

De basis infrastructuur is geschikt gemaakt voor alle sectoren. Door de single sign on software kunnen gebruikers de site "op maat instellen". Hierdoor wordt alleen die informatie gepresenteerd die gewenst is (bijvoorbeeld alleen informatie voor een melkveehouderij, aangevuld met kippenfokkerij). Er is op het technische vlak vertraging opgelopen die veroorzaakt is door het niet nakomen van een contractueel vastgelegde afspraak met een van de toeleveranciers.

Ondernomen actie

Verbreken relaties en nog strakker gecontroleerde uitvoering en scheiding van housing en hosting (beheer) versus ontwikkeling.

Alle zaken rond onderhoud, beheer, password administratie edg zijn geregeld en zijn contractueel vastgelegd.

3.11 Inhoudelijke stand van zaken

Zoals gesteld bleek dit het moeilijkste onderdeel van het project. Veel versnipperde expertise en bronnen met veel verschillende meningen over de definities van de onderwerpen ("Wat verstaat men nu precies onder biodiversiteit"). Aan het einde van het project akkerbouw is een usability test gehouden. Hier is de gehele site getoetst door agrarische ondernemers. (Achter de schermen werd meegekeken). De hieruit geconcludeerde oneffenheden worden op dit moment aangepast.

3.12. Meerwaarde

De vraag kan gesteld worden wat een agrarische ondernemer aan een sectorsite heeft en wat aanpalende ketenschakels aan het platform hebben?

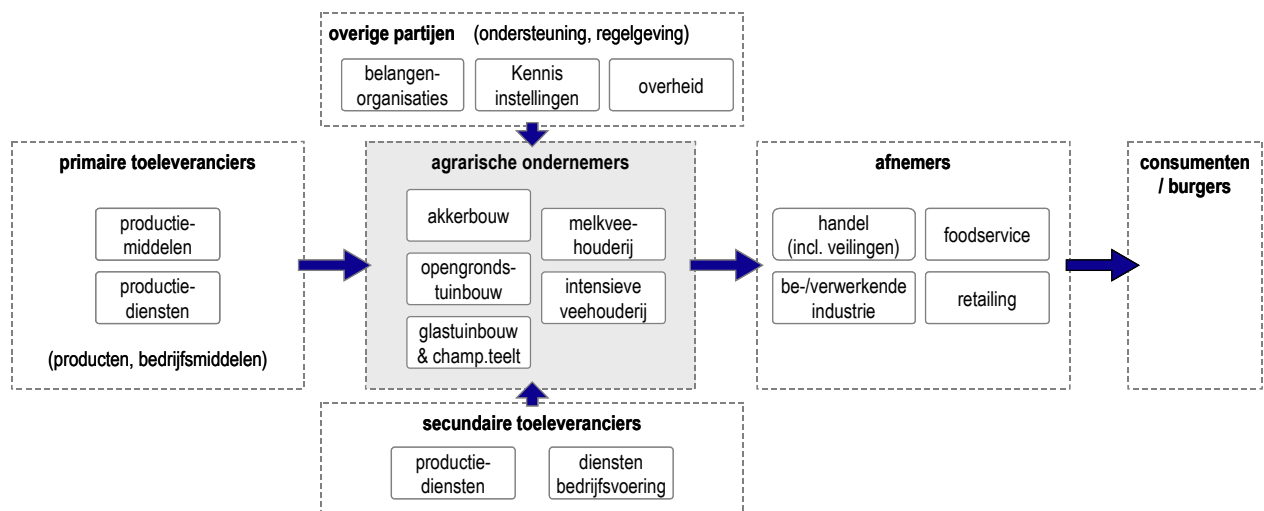
Bundeling van een sectoronafhankelijk aanbod over duurzame productiemethodes is het belangrijkste argument. Het ontbreekt de agrofood sector namelijk aan systematisch en centraal bij elkaar gebrachte bronnen van kennis & informatie die de doelgroepen aanspreekt (maatwerk). Door bundeling van kennis en informatie uit bronnen van overheid, wetenschap en de sector zelf ontstaat er het centrale adres voor objectieve informatie over duurzaam ondernemen.

Een adres waar alle onderwerpen voor alle sectoren toegankelijk zijn gemaakt. Niet alleen gewasbescherming, of bemesting, of suikerbieten, of melkveehouderij, of tomaten, maar informatie die

nodig is voor de bedrijfsvoering van de gehele onderneming, onafhankelijk gewas of gehouden dier. Een ondernemer die overstapt van suikerbieten naar aardappelen of uien kan nog steeds van hetzelfde adres (url) gebruik blijven maken. Al zijn basisgegevens blijven toegankelijk. Het enige wat aangepast hoeft te worden zijn de te telen gewassen.

Een centrale communicatievoorziening waar, in afgesloten omgeving, gecommuniceerd kan worden is een tweede belangrijk argument. De studieclubs kunnen virtueel ondersteund worden. Alleen leden van de betreffende club krijgen toegang tot de specifieke omgeving. Door deze high-tech (internet) in combinatie met high-touch (fysiek samenkomen) benadering kan verdieping aangebracht worden aan de overdracht, uitwisselen en vastleggen van expliciete kennis.

3.12.1 Speelveld



3.12.2 Betekenis voor de agrarische ondernemer

Doel van Agriwijzer.nl is de agrarische ondernemer de juiste kennis aan te reiken om zich te kunnen ontwikkelen naar een duurzame producent van producten met een hoge toegevoegde waarde en een goed rendement. Ook het adviseursnetwerk van de agrarische ondernemer kan met behulp van het aanbod op Agriwijzer.nl antwoord geven op kennisvragen, ondersteuning verlenen en stimuleren tot gedragsverandering. Hierdoor wordt de agrarische ondernemer niet alleen direct voorzien van de juiste kenniscomponenten, maar kan ook op maat begeleid worden omdat het adviseursnetwerk goed is geïnformeerd.

3.12.3 Toegevoegde waarde ketenpartijen

Consument	<ul style="list-style-type: none"> • Transparantie over productieproces, inzicht in veilig en duurzaam voedselproductieproces.
Afnemers: ver- en bewerkende industrie	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kennis</i> - Inzicht in toepassing en verbruik van middelen/instrumenten • <i>Kennis</i> - Mate waarin en waarop duurzaam wordt geproduceerd • <i>Kennis</i> - Ook eigen organisatie toegang tot brede kennis • <i>Informatievoorziening</i> - Eigen certificaten en kwaliteitsprogramma's inzichtelijk maken voor (agrarische) ondernemers • <i>Informatievoorziening</i> - Kanaal om voorlichting te optimaliseren • <i>Interactie</i> - Specifiek en gericht (1 op 1)
Toeleveranciers	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Kennis</i> - Inzicht in toepassing en verbruik middelen en instrumenten • <i>Kennis</i> - Completeren eigen kennis (door gebundeld aanbod) • <i>Kennis</i> - Kennisniveau adviseurs op hoger peil brengen • <i>Informatievoorziening</i> - Vraaggestuurd aanbieden van kennis & informatie naar (agrarische) ondernemers • <i>Interactie</i> - Directe communicatie met individuele ondernemer
Agrarische ondernemer	<ul style="list-style-type: none"> • Constatie hoe duurzaam er geproduceerd wordt • Door geïntegreerd aanbod van tools & applicaties toegang tot breed kennispalet • Contacten met collega-ondernemers • In staat jaarverslag MVO te maken • In staat zowel zich zelf als bedrijf te certificeren

3.12.4 Samengevat

Agriwijzer.nl biedt:

- Vraaggestuurde kennis en informatie;
- Via een adres, sectoroverschrijdend alle informatie, tools en kennis over duurzaam ondernemen;
- Meetbaarheid van duurzaam ondernemen van en door primaire sector;
- Praktijkgerichte kennis en informatie;
- De Nederlandse agrofood sector unieke kans om gezamenlijk duurzame productie in de praktijk te brengen;
- De mogelijkheid voor unieke interactie om (duurzame) innovaties tot stand te brengen;
- Gratis gebruik door iedereen.

Agriwijzer.nl stelt kennis en informatie ter beschikking zodat het:

- De agrarische ondernemer inspireert om kennis over duurzaamheid op te bouwen, toe te passen in de bedrijfsvoering en zichzelf hierop (meetbaar) te toetsen en certificeren;
- De verwerkende industrie in staat stelt om op uniforme wijze duurzaamheid in haar voortbrengingsproces op te nemen en de schakels in de keten gericht te belonen / sanctioneren;
- De consument en burger deze informatie over duurzaamheid op een uniforme manier biedt met als afzender de verschillende sectoren.

4. Stichting Duurteelt

4.1 Duurzame samenleving

Ondernemers

Ondernemers moeten alert zijn in het oppikken van signalen uit hun omgeving, zowel de economische als de maatschappelijke. Doen zij dit niet, dan lopen zij grote risico's hun "license to operate e/of license to sell" te verspelen. In de agrofood ketens spelen vele ontwikkelingen op economisch en maatschappelijk vlak die de continuïteit van veel spelers in deze sector onder druk zetten. Bijvoorbeeld hoe met voedselveiligheid wordt omgegaan, of met diervriendelijkheid, of het landschapsbeheer.

Zichzelf respecterende ondernemingen plaatsen duurzaamheid hoog op de agenda: de consument gaat immers, naast voedselveiligheid en -kwaliteit, steeds meer letten op de duurzame en de ethische aspecten van de productie. Daarnaast kan een verkeerd gebruik van landbouwmethoden de lange termijn productiviteit van de natuurlijke hulpbronnen (bijvoorbeeld bodemvruchtbaarheid) negatief beïnvloeden. Ook aandacht voor de sociale aspecten van agrarische gemeenschappen en plattelandontwikkeling zijn essentieel voor een duurzame toekomst. Dit alles verhoogt de complexiteit voor de agrarische ondernemer nog meer. Naast het veilig produceren van producten van gegarandeerde kwaliteit wordt er ook nog duurzame productie verwacht.

Bij duurzame landbouw gaat het er om recht te doen aan drie onlosmakelijk met elkaar verbonden aspecten: het economische, het maatschappelijke en het ecologische aspect.

Vastgesteld kan worden dat er nog onvoldoende duurzame landbouw wordt geïmplementeerd in de agrarische sector. Oorzaken hiervoor zijn:

- Gebrek aan kennis over de toegevoegde waarde;
- (Nog) geen goede afspraken in de keten van boer tot consument over de betekenis van duurzaamheid (ieder geeft er zijn eigen invulling aan);
- De kennis omtrent duurzame productiemethoden is versnipperd en niet praktisch genoeg;
- Er bestaat onzekerheid bij boeren over de financiële consequenties en mogelijkheden van duurzame landbouw;
- Individuele boeren missen schaalgroottes om noodzakelijke investeringen te doen;
- Milieukosten kunnen niet volledig in de prijs worden verwerkt.

Burger en consument

De burger² heeft een maatschappelijke rol (als kiezer en als lid van maatschappelijke organisaties) en de consument een economische (als schakel in de productieketen). De burger is in beginsel bezorgd over de maatschappelijke problemen, terwijl de consument (op moment van consumptie) in belangrijke mate oog heeft voor elementen van eigenbelang als veiligheid, gezondheid, prijs, kwaliteit, smaak en comfort.

² Definitie SER

Vastgesteld kan worden dat de consument zich in toenemende mate zorgen maakt over de kwaliteit en de veiligheid van voeding. Er is echter geen duidelijk en realistisch beeld over de werkelijke stand van zaken. Hier hebben de nationale en internationale crisissen, die gevolgd werden door een zware mediadruk, zeker aan bijgedragen.

Het ontbreekt aan een kanaal/instrument dat een goed, duidelijk en vooral eerlijk/objectief beeld geeft van de kwaliteit en de veiligheid van het voedsel en de duurzame productieprocessen. De beschikbare informatie kan voor de consument heel verwarrend zijn.

Om te beginnen is er al verwarring over het begrip duurzaamheid, daarnaast wordt de burger/consument geconfronteerd met een veelheid aan informatiebronnen. Er zijn veel zenders met afzonderlijke boodschappen. Er is geen centraal adres waar de informatie neutraal en objectief toegankelijk is gemaakt. Informatie die zich richt op specifieke leefsituaties en waar goed ingespeeld wordt op de vraagstelling van burger én consument. Zeker voor jongeren (de toekomstige consument) is er geen aanbod, laat staan een aanbod dat voldoende triggert om geraadpleegd te worden.

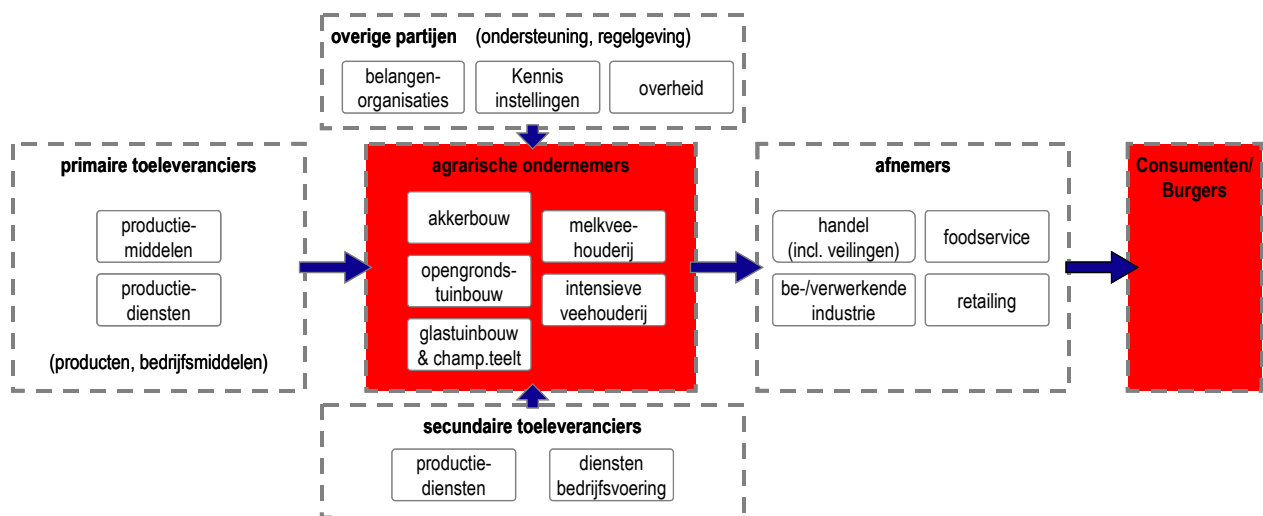
Vastgesteld kan worden dat:

- De consument niet beschikt over een objectief kanaal;
- Er voor verschillende doelgroepen, met name jongeren, helemaal geen aanbod is.

4.2 Informatieaanbod

Om invulling te geven aan de behoefte aan kennis en informatie van burger én consument evenals van de agrarische ondernemers worden door de stichting initiatieven ontplooid. Ingericht is een "boeren best practise site" voor agrarische ondernemers, gericht op het segment akkerbouw. Het ambitieniveau is deze site op te schalen naar alle andere sectoren. Daarnaast is een aanzet gedaan voor een site voor consumenten. Onder de werktitel "meer weten over duurzaam eten" wordt de haalbaarheid daarvan onderzocht.

Het speelveld van het informatieaanbod richt zich op de gehele Agrofood sector met het accent op eerste schakel in de keten de “primaire sector” en de laatste schakel in de keten de “consument”.



Figuur 3.2 Focus informatieaanbod Stichting Duurteelt

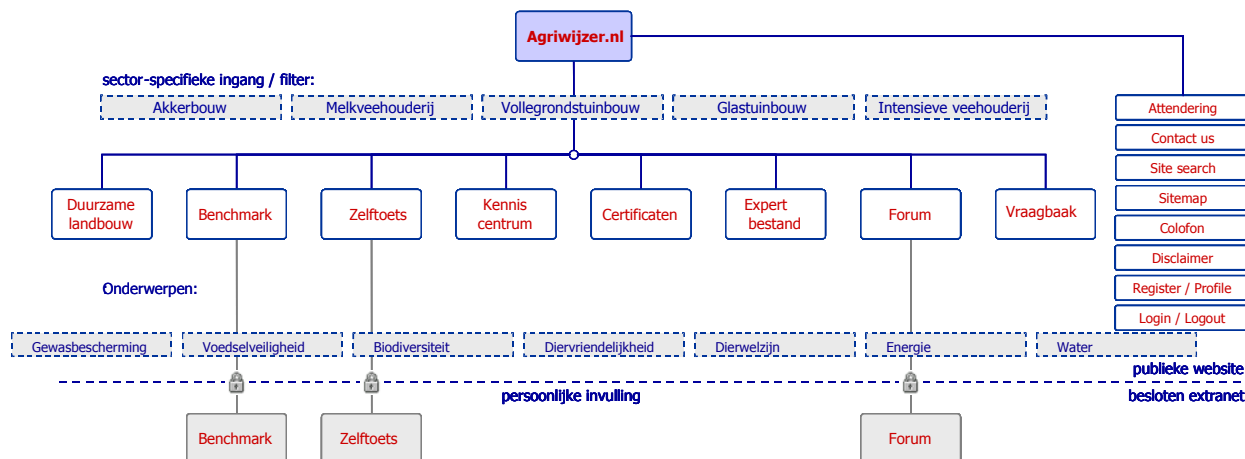
5. Overzicht activiteiten 2002 / 2003

5.1 Inrichten organisatie

De Raad van Toezicht en het Bestuur van de Stichting zijn in 2002 aangesteld. De uitvoering van de werkzaamheden is uitbesteed aan verschillende ondernemingen. Voor elk onderdeel (rubriek) binnen de site zijn dedicated projectteams samengesteld. Ook de secretariaatsfunctie is ondergebracht bij een specifieke onderneming. Stichting Duurteelt heeft derhalve geen medewerkers in dienst. Door deze “netwerkstructuur” is Stichting Duurteelt in de gelegenheid gesteld haar organisatie flexibel in te richten op de aard en duur van de werkzaamheden.

5.2 Stand van zaken oplevering akkerbouwsite

De site Agriwijzer.nl bestaat uit verschillende rubrieken, de belangrijkste zijn Bedrijfsvergelijking, Zelftest en het Kenniscentrum. Er wordt voor de akkerbouwer informatie aangeboden over Gewasbescherming, Biodiversiteit, Bemesting, Voedselveiligheid en Water.



Figuur 5.2: sitemap agriwijzer.nl

Bedrijfsvergelijking

De Bedrijfsvergelijking stelt de agrarische ondernemer in de gelegenheid zijn kennis en werkwijze te vergelijken met die van collega-ondernemers. De resultaten van deze vergelijkingen worden, ontdaan van persoonskenmerken (generiek niveau), aangeboden.

Er ontstaat derhalve een goed inzicht in welke mate en wijze er duurzaam wordt geproduceerd ten opzichte van collega's in de directe omgeving of landelijk (naar keuze). De bedrijfsvergelijkingen kunnen worden opgeslagen in een "privé-bestand". De agrarische ondernemer beschikt hierdoor over een milieujaarverslag.

Voor de Bedrijfsvergelijking worden de onderwerpen Biodiversiteit en Bemesting in 2004 opgeleverd. Het onderwerp Gewasbescherming is in 2003 opgeleverd. Om het gebruik van de Bedrijfsvergelijking te vereenvoudigen wordt een landkaart ingebouwd. Een agrarische ondernemer kan op zijn eigen regio klikken en vervolgens de vergelijking uitvoeren.

Zelftest

Met behulp van de Zelftest kan de eigen kennis van de agrarische ondernemer getoetst worden. Door het stellen van vragen wordt de eigen persoonlijke positie inzake bedrijf en/of gewas voor de verschillende onderwerpen bepaald. Vanuit deze positie worden kwalitatieve adviesrichtingen aangereikt die de ondernemer helpen een duurzamer beleid te voeren.

Voor de Zelftest worden de onderwerpen Voedselveiligheid, Biodiversiteit en Bemesting in 2004 opgeleverd. Het onderwerp Gewasbescherming is in 2003 opgeleverd. Daarnaast wordt de Zelftest ingekort door binnen het onderwerp verschillende Zelftesten aan te bieden. Een agrarische ondernemer kan dan zelf beslissen op welk item (subonderwerp) binnen het onderwerp een test wordt uitgevoerd.

Kenniscentrum

Het kenniscentrum biedt kennis en informatie uit talloze bronnen. Het Kenniscentrum is een belangrijk onderdeel van de site omdat het voortdurend geactualiseerd wordt en daardoor kan inspelen op de ontwikkelingen inzake duurzaam ondernemen.

Alle onderwerpen - Gewasbescherming, Biodiversiteit, Voedselveiligheid en Bemesting - zijn in 2003 opgeleverd. In 2004 worden enkele uitbreidingen in het Kenniscentrum doorgevoerd.

Zo worden de zoekfaciliteiten uitgebreid waardoor een gebruiker zich niet meer hoeft te beperken tot het navigeren. De rubrieken onder de onderwerpen worden gestructureerd en er wordt gekozen voor meer abstracte termen. Het ligt in de bedoeling het aantal bronnen aanzienlijk uit te breiden.

5.3 Gerelateerde items

Alle onderwerpen binnen de verschillende onderdelen (rubrieken) binnen Agriwijzer.nl zijn met behulp van trefwoorden aan elkaar verbonden (gerelateerde items). Bijvoorbeeld een tip uit de Zelftest is gekoppeld aan een document over hetzelfde onderwerp in het Kenniscentrum.

Uit onderzoek bleek dat een toelichting over deze functionaliteit noodzakelijk is. Er wordt naast de gerelateerde item "button" met behulp van een pop-up scherm een toelichting geplaatst over de functie van een gerelateerd item. Hierdoor zullen gebruikers kunnen zien dat met behulp van deze knop van het ene onderdeel naar het andere onderdeel overgesprongen kan worden, zonder de zoekactie opnieuw uit te voeren.

5.4 Pilotgroep

De sectorsites worden door ondernemers ontwikkeld voor ondernemers. Het wordt door Stichting Duurteelt belangrijk geacht over een goede pilotgroep te beschikken. Voor de ontwikkeling van de akkerbouwsite is een pilotgroep samengesteld van 30 agrarische ondernemers.

De pilotgroep is een afspiegeling van de sector (van innovatief tot conservatief, met als aanvulling wel pc/geen internetgebruiker tot intensieve internetgebruiker).

De agrarische ondernemers zijn direct bij de aanvang van de ontwikkeling van de akkerbouwsite betrokken geweest bij de ontwikkeling. Gestart is met een kick-off meeting waarbij elk teamlid (dus ook pilotgroep) aanwezig was. Er is tijdens die sessie veel aandacht aan de pilotgroep besteed en wat er precies van de ondernemers verwacht werd.

De pilotgroep is regelmatig gevraagd (per e-mail) vragen te beantwoorden en ontwerpen te beoordelen. Om ook een persoonlijk contact te onderhouden zijn de ondernemers verschillende malen uitgenodigd voor een bijeenkomst.

5.5 Gebruik

Bij de akkerbouwsite Agriwijzer.nl zijn bijna 1.000 password houders geregistreerd, Het aantal unieke bezoekers bedraagt gemiddeld 964.

6. Voorbereiding 2004 / 2005

6.1 Inrichten redactieraad

Er wordt in 2004 een redactieraad ingericht. Per agrarische sector zullen ongeveer 2 leden benoemd worden. Deze zullen gerekruteerd worden uit de pilotgroepen die actief zijn tijdens de ontwikkeling. De redactieraad zal vooralsnog bestaan uit akkerbouwers. Dit wordt later aangevuld met ondernemers uit andere sectoren.

Doelstelling functie

Het toetsen van het aanbod van de websites.

Taakgebieden

- Het gebruiken van de websites in de praktijk;
- Het beoordelen van toepasbaarheid in dagelijkse praktijk t.a.v de inhoud, de onderdelen (rubrieken en applicaties) en de gebruikersvriendelijkheid, evenals de onderlinge samenhang van de verschillende onderdelen;
- Het beoordelen van de reactiesnelheid en inhoudelijke kwaliteit van Experts (expert rubriek) en andere door persoonlijke interactie tot stand komende antwoorden.

6.2 Klankbordgroep

Uit het bedrijfsleven binnen de agrofood sector worden leden gevraagd voor de Klankbordgroep, waarbij uit elke sector 2 deelnemers vertegenwoordigd moeten zijn.

Doelstelling functie

Het volgen van de ontwikkelingen en trends. Het ontwikkelen van een visie t.a.v. de strategie van de websites van de sectorsites. Het bewaken van de vastgestelde strategie.

Het verder uitbouwen van de websites, in zowel inhoudelijke als technische zin.

Taakgebieden

- Het volgen en rapporteren van de ontwikkelingen, dit zowel op inhoudelijk als op technologisch gebied.
- Het leveren van een strategische bijdrage op basis van de ontwikkelingen in de (gebruikers)markt en de technologie.
- Het aandragen van ideeën, concepten, kennisgebieden en kennisbronnen die toegepast kunnen worden binnen de websites en die praktisch toepasbaar zijn door de doelgroepen van deze sites.

6.3 Wageningen Universiteit & Researchcentrum

Wij verheugen ons te kunnen mededelen dat er met Wageningen Universiteit & Researchcentrum overeenstemming is bereikt over de levering van kennis en informatie door alle onderdelen en disciplines aan de sites van Stichting Duurteelt. Vanaf 1 april 2004 is er een pilot opgestart. Hierin wordt de werkwijze en ontsluitingmethode getoetst. Nadat de pilot door alle betrokken partijen positief wordt beoordeeld, zal de pilot-vorm worden omgezet naar een permanente vorm. De toetst vindt plaats in het 3^e kwartaal van 2004.

6.4 Opstarten site Melkveehouderij

Het ligt in de bedoeling in 2004 een start te maken met een site voor de Melkveehouderij. De haalbaarheid van de site wordt onderzocht in samenspraak met bedrijven en instellingen in de sector. De inhoudelijke invulling en de opzet van de site zullen worden uitgevoerd onder regie van bedrijven uit de zuivelsector.

Uitgangspunt is dat de opzet van de Melkveehouderij wel in dezelfde (technische) structuur uitgewerkt wordt als die van de site voor de akkerbouw. Dit met het oog op schaalvoordeel en het gebruikersgemak van gebruikers, zoals gemengde bedrijven. Ook dient rekening gehouden te worden met de kwaliteitscriteria die zijn vastgelegd in het content plan, waardoor de validatie van data en informatie is gewaarborgd.

6.5 Opstarten Consumentensite

Onder de werktitel “meer weten over duurzaam eten” wordt de haalbaarheid van een site voor de consument onderzocht. Dit gebeurt in samenspraak met bedrijven en organisaties binnen de retail en ver- en bewerkende industrie.

Het ligt in de bedoeling dit project in het 2^e kwartaal van 2004 te starten.

Bijlage 1. Algemeen

Stichting Duurteelt

Stichting Duurteelt is opgericht in mei 2002 door de initiatiefnemers Unilever, The Boston Consulting Group, Rabobank en Albert Heijn. Vrij snel na de oprichting traden PinkRoccade en InnovatieNetwerk toe. De stichting heeft geen winstoogmerk.

Doelstelling

Doelstelling van de stichting is het geven van toegang tot kennis en informatie aan, en het bevorderen van de bewustwording van agrarische ondernemers, hun afnemers en consumenten met betrekking tot de toepassing van duurzame productiemethodes.

Dit wordt nagestreefd door:

- Met behulp van een internetsite waarin objectieve en neutrale informatie toegankelijk wordt gemaakt, die praktisch relevant is, individuele ondernemers te helpen keuzes te maken in de toepassing van meer duurzame productiemethodes;
- Met behulp van een internetsite consumenten te helpen objectieve informatie te verkrijgen over kwaliteitskenmerken van duurzaam geproduceerde voedingsmiddelen, zodat consumenten zich bewust zijn van de handelingsopties die ze zelf hebben om door hun consumptiegedrag bij te dragen aan duurzaamheid van de landbouw in de brede zin van het woord.

Bestuurssamenstelling

Op 31 december 2003 was de bestuurlijke samenstelling van Stichting Duurteelt als volgt:

Bestuur

Voorzitter	:	J.A. Bordewijk, Unilever
Secretaris	:	B.J. Krouwel, Rabobank
Penningmeester	:	W.J. Schouten, The Boston Consulting Group
Lid	:	H. de Boon, InnovatieNetwerk
Lid	:	C. Jaspers, Q-Point
Lid	:	A. de la Porte, Albert Heijn
Lid	:	P. Rijken (PinkRoccade)

Het bestuur wordt geadviseerd door de Raad van Toezicht.

Leden Raad van Toezicht

R.P. Bixner, The Boston Consulting Group
A.D. Boer, Albert Heijn
A. Burgmans, Unilever
G.J. Doornbos, LTO Nederland
J. Kremers, Innovatienetwerk
R. Rabbinge, Universiteit Wageningen (WUR)
P. Winsemius

Bijlage 2. Projectpublicaties

- Benchmarking farmer performance as an incentive for sustainable farming: environmental impact of pesticides (S. Kragten & G.R. de Snoo)

Bijlage 3. Participanten

Overzicht participanten bedrijfsleven

Unilever N.V.
The Boston Consulting Group
Heineken
Rabobank
Albert Heijn

Overzicht participanten kennisinstellingen

Organisatie : Plant Research International
Adres : Postbus 16
Postcode : 7600 AA
Plaats : Wageningen

Organisatie : CML
Adres : Postbus 9518
Postcode : 2300 RA
Plaats : Leiden